

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ ΜΕ 500+ ΛΕΞΕΙΣ | Οι γυναικείοι ρόλοι μέσα σ' ένα παραμύθι

Γράφει η Διώνη Δημητριάδου //

Γιατί δεν κοιμάσαι, μαμά; Μάκης Τσίτας, Εικονογράφηση: Γιώτα Κοκκόση, εκδόσεις Μεταίχμιο

Έχει πολλές φορές τονισθεί η πολυδιάστατη αξία των παραμυθιών, καθώς κατορθώνουν να εισαγάγουν στην εύπλαστη και ευεπηρεάστη σκέψη των παιδιών την πρωτόγνωρη γι' αυτά κοινωνία των μεγάλων, με τους μοιρασμένους ρόλους, τις άπειρες συμβατικότητες. Μια τέτοια συνθήκη θα μπορούσε να εκληφθεί ως αναγκαία συμμόρφωση με τους κανόνες μιας δομημένης κοινωνίας, με όσα αρνητικά ίσως φέρει μέσα της ως διαιώνιση της μορφής της. Ωστόσο, στα χέρια ικανών παραμυθιάδων ανοίγει ένας διαφορετικός ορίζοντας, με πιθανές εναλλακτικές της κοινωνικής εικόνας, άρα και τη δυνατότητα τα παιδικά μάτια να δουν αλλιώς ό,τι τους παρουσιάζεται ως δεδομένο και απαραβίαστο.

Η περίπτωση του Μάκη Τσίτα είναι αυτή ακριβώς: δεν αρκείται σε μια απλοποίηση της κοινωνικής

πραγματικότητας, ώστε να «παραπλανήσει» την παιδική αθωότητα, αλλά απομυθοποιεί τις «ευκολίες» των παραμυθιών δείχνοντας τις αληθινές διαστάσεις του κόσμου μας, προκαλώντας τον γόνιμο προβληματισμό του παιδιού για τον κόσμο στον οποίο σταδιακά εισχωρεί. Στην ουσία προσφέρει την άλλη όψη των πραγμάτων, ακόμη κι αν συγκρούονται οι εικόνες του με ό,τι ο ενήλικος κόσμος έμαθε να θεωρεί σταθερό και αναλλοίωτο. Με τα παιδικά του βιβλία (χαρισματικός πεζογράφος έτσι κι αλλιώς), αποδομεί τις ισχύουσες αντιλήψεις, φθάνοντας στον πυρήνα τους και τις παρουσιάζει πρόσφορες στην παιδική αντίληψη.

Αυτό κάνει και στην καινούργια ιστορία του (για παιδιά από τεσσάρων ετών και πάνω), παρουσιάζοντας με τον πιο εύληπτο τρόπο τον ρόλο της γυναίκας-μαμάς και μάλιστα με τα μάτια του παιδιού. Κι αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς κατορθώνει να φέρει το παιδί που ακούει την ιστορία πολύ εύκολα στη θέση του ήρωα, να ταυτιστεί μαζί του, να παραλληλίσει τις προσλαμβάνουσες εικόνες με τις δικές του καθημερινές, να φέρει στον νου του τη μητέρα του και τις συνθήκες μέσα στις οποίες εκείνη ζει την, καθόλου εύκολη, καθημερινότητά της. Στην ιστορία του Τσίτα η μαμά του Χάρη δεν μπορεί να κοιμηθεί, έχοντας διαρκώς στο μυαλό της όλα όσα οφείλει να κάνει, προκειμένου να ανταποκριθεί στην πολλαπλότητα του ρόλου της. Γεμάτη από άγχος και πιθανές ενοχές, έχει στερηθεί τον ύπνο της, και αυτό δεν περνάει απαρατήρητο από το παιδί της. Θα δοκιμάσουν μαζί αυτό που ξέρουν, αυτό που κάνει η μητέρα για να βοηθήσει το παιδί να αποκοιμηθεί, δηλαδή ένα τραγούδι. Μόνο που οι έγνοιες της μητέρας, για να είναι όλα σωστά στην ώρα τους, αποδεικνύονται ισχυρότερες από τον ύπνο.

Στο φόντο της ιστορίας βλέπουμε, μέσα σε λίγες λέξεις, τον ρόλο του πατέρα, που προσπαθεί να βοηθήσει, όσο μπορεί, με τις δουλειές του σπιτιού, αλλά και τον ρόλο του παιδιού που υπόσχεται να κάνει μια δουλειά για να ελαφρύνει τη μητέρα του. Ωστόσο, τίποτα δεν φαίνεται ικανό να βγάλει από τη συνείδησή της το γεγονός (βαθιά ριζωμένο άλλωστε) ότι όλα, μα όλα, θα πρέπει να περάσουν από τη δική της εποπτεία.

Είναι διαχρονικό οπωσδήποτε το θέμα που επέλεξε ο Τσίτας, και, είναι αλήθεια, συναντάμε συχνά στη λογοτεχνία ανάλογες αναφορές, που παρουσιάζουν τους αλληλοσυγκρουόμενους ρόλους που επωμίζεται η γυναίκα, κυρίως στη σημερινή εποχή με τις μεγαλύτερες απαιτήσεις, όχι όμως πάντα τις συνακόλουθες ελαφρύνσεις γι' αυτήν· τα στερεότυπα καλά κρατούν, δύσκολα οι νοοτροπίες αλλάζουν. Θεωρώ συνεισφορά του Μάκη Τσίτα στην υπόθεση της συνειδητοποίησης της θέσης της γυναίκας, φυσικά στα πλαίσια της παραμυθητικής/παραμυθιακής αφήγησης (καθόσον το παραμύθι πάντα παρηγορητικό), στον βαθμό που, υπερβαίνοντας τα πλαίσια μιας απλής ιστορίας για παιδιά, δοκιμάζει να πει πολύ περισσότερα από όσα ένα σύντομο παραμύθι, στην ουσία διαπαιδαγωγεί με τον πλέον σωστό τρόπο.

Μάκης Τσίτας

Η ιστορία είναι υπέροχα εικονογραφημένη από τη Γιώτα Κοκκόση. Οι εικόνες της εκφραστικές και πλήρεις στο νόημά τους, ίσης αξίας με το κείμενο που συνοδεύουν, κατορθώνουν να υπογραμμίσουν (με τις κινήσεις, τις εκφράσεις) όσα ο Μάκης Τσίτας θέλει με την ιστορία του να τονίσει. Πόσο εύστοχη η εικόνα του εξωφύλλου, με τη μαμά να «κοιμάται» με το ένα μάτι ανοιχτό, πάντα παρούσα στις ανάγκες του σπιτιού και της οικογένειας. Εξαιρετική συνεργασία.